विस्तारे च "मौर्वीं धनुषि चातता" रघुः। यदुत पुनरात्मानुस्मृतिमोषणं मायामयभोगैश्वर्यमेवातनुत" भाग० ५।२४।२२ "इदं ते लोभान्धस्य चेष्टितं चेतसि चमत्कारमातनोति" प्रबोध० च०। [किरणावली।

वि+आ+विशेषेण विस्तारे। "व्यातेने किरणावलीमुदयनः" उद्+ऊर्द्ध्वतो विस्तारे उत्तानः।

प्र+प्रकर्षेण विस्तारे। "फलं प्रकल्प्य पूर्वं हि ततो यत्नः प्रतायते" भा० आ० ९६।१२ श्लो०। "तदुरीकृत्य कृतिभिर्वाचस्त्यं प्रतायते" माघः। पक्षे प्रतन्यते।

वि+विशेषेण विस्तारे वितानः (पड़ाव देयोया) "यथा लूता आतानवितानाभ्यामिति" वेदान्तप्र०।

सम्+सम्यग्विस्तारे सन्तानः सन्ततिः सन्ततम् "सन्तता गुगुभे भूमिः" रामा० सु० १४ अ०।

तन उपकारे श्रद्धायां आघाते च वा०चुरा० उभ० पक्षे भा० सक० शब्दे अक० सेट्। तानयति ते ततति अतीतनत् त अतानीत् अतनीत्। अनुपसर्गात् दैर्घ्ये अक० दीर्घीकरणे सक०। वितानयति दीर्घो भवति दीर्घं करोति वा। "वितानयति यः कीर्त्तिं वितनत्यमलं यशः" कविरहस्यम् "अयं वेदे गणव्यात्यसात् दिया०"घोषा घोषादिन्द्राय तन्वति ब्रुवाणः" ऋ० ६।१८।२। "तन्वति शब्दं करोति" भा०। चौरादिकस्य अदन्तत्वमिति तनयित्नुशब्दार्थे माधवः तनयित्नुशब्दे द्रष्टव्यम्।

तनय पुंस्त्री० तनोति कुलम् तन—कयन्। १पुत्रे। २दुहितरि, ३चक्रकुल्यायां, (चाकुलिया) लतायां, ४घृतकुमार्य्यां च स्त्री टाप्। "अथैनमद्रेस्तनया शुशोच" कुमा०। तनयाशब्दस्य प्रियादिषु पाठात् पूर्वपदस्य न पुंवत्। तनया जाता अस्य तनयाजातः इत्यादिः। ५लग्नावधिकपञ्चमस्थाने पु०। "जनयति तनयमवनसुपगतः" वृ० स०।

तनयित्नु पु० चु० स्तन—शब्दे इत्नु पृषो० सलोपः अदन्तचुरा० तन—शब्दे इत्नु माधवः। १अशनौ "अग्निं पुरा तनयित्नोरचित्तात्" ऋ० ४।३।१ "तनयित्नुरशनिः" भा० २मेघे च "एकपात्तनयित्नुरर्णवः"ऋ०१०।६६।११। "तनयित्नुर्मेघः" भा०।

तनस् पु० तनोति वंशम् तन—असुन्। पौत्रादौ "मा शेषसा मा तनसा" ऋ० ५।७०।४। "तनसा पौत्रादिना" भा०

तना स्त्री तन—अच् टाप्। धने निघण्टुः।

तनादि पु० पा० धातुपाठोक्ते धातुगणे। स च धातुपाठे बोपदेवेन तत्सूचकं द इत्यनुबन्धयुक्ततया पठितः "तनादिकृञ्भ्यउः"। "तनादिभ्यस्तथासोः" पा०। तनादौ गणे पठितः ठक्। तनादिक तद्गुणपरिते धातौ।

तनिका स्त्री तन्यते धातूनामनेकार्थत्वात् बध्यते अनया करणे इन् संज्ञायां कन् कापि अतइत्त्वम्। बन्धनरज्जौ शब्दार्थचि०।

तनिमन् पु० तनोर्भावः तनु+इमनिच्। १तनुत्वे, २कार्श्ये च। "विरलातपस्तनिमानमभजत" काद०। तनयति तनुं करोति तनु+णिच् इमनिच् डिद्वद्भावे टिलोपः। श्यलति। "अथ पार्श्वयोरथ तनिम्नोऽथ हृदयोः" शत० ब्रा० ३।८।३।१७। "तनिम्नः यकृतः" आ० तस्य तनूकरणात् तथात्वम्।

तनिष्ठ त्रि० अयमनयोरतिशयेन तनुः तनु+इष्ठन् डिद्वद्भावः। द्वयोर्मध्ये एकस्मिन् अतिशयेन तनौ। बहुभ्यो निर्द्धारणेऽपि इष्ठन्। २बहूनां मध्येएकस्मिन्, अतिशयेन तनौ च "एतेषां लोकानां अन्तरिक्षलोकस्तनिष्ठः" शत० ब्रा० ७।१।२।२०। लोके तु तत्तार्थे ईयसुन् तनीयानित्येव।

तनीयस् त्रि० बहूनां मध्येऽयमतिशयेन तनुः ईयसुन् डिद्वत्। बहूनां मध्ये एकस्मिन् अतिशयेन तनौ "पक्षपुच्छानि तनीयांसीव" शत० ब्रा० ८।७।२।१ स्त्रियां ङीप्।

तनु स्त्री तनोति कर्म कार्श्यं वा तन—उन्। शरीरे अमरः २त्वचि राजनि०। "तनुभिरवतुवस्ताभिरष्टाभिरीशः" शकु०। "तनौ मनुस्तस्य न कैटभद्विषः" "बभार बाष्पैर्हिगुणीकृतं तनुः" माघः। वा ऊङ्। तनूः इत्यपि तत्तार्थे तनूजः। ३कृशे ४अल्पे ५विरले च त्रि०मेदि०। "ततुलोमकेशदशनां मृदङ्गीमुद्वहेत् स्त्रियम्" मनुः। स्त्रियां वा ङीप् तन्वी। "तव तन्वि! कुचावेतौ नियतं चक्रवर्त्तिनौ" उद्भटः। सा च ६कृष्णभार्य्याभेदे "शैब्यस्य च सुतां तन्वीं रूपेणाप्सरसां समाम्" हरिवं० ११८ अ०। "भूतसुनीनैर्यतिरिह भतनामतभौ भतनाश्च यदि भवति तन्वी" वृ०र० उक्ते चतुर्विंशत्यक्षरपादके ७छन्दोभेदे च तनोर्भावः तनुतता कार्श्ये स्त्री "ततुतां दुःखमनङ्ग मोचयति"कुमा० "सर्वाणि तनुतां यान्ति जलानि जलदक्षये" हरिवं० १८२५। त्व तनुत्व तत्तार्थे न०। योगशास्त्रोक्तेषु दग्धबीजभावेषु अप्ररोहापन्नेषु ८अविद्यादिषु "अविद्या अस्मितारागद्वेषाभिनिवेशाः क्लेशाः तत्प्रसुप्ततनुविच्छिन्नोदाराणाम्" पात० सू०। "दग्धबी-